

До Научното жури

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Венцислав Петров Стоянов

професор в ЮФ на ПУ „П.Хилендарски“ и в Институт за държавата и правото – БАН, научна специалност „Гражданско и семейно право“

за дисертационния труд „Договор за разпределение на ползването между съсобственици“

с автор задочен докторант Крум Ивайлов Тодоров

за получаване на образователна и научна степен „доктор“

област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки;
професионално направление 3.6 Право. Рецензентът е назначен за член на Научното жури със заповед № 541/08.03.2023г. на зам. ректора на УНСС.

Уважаеми членове на Научното жури,

Дисертантът Крум Ивайлов Тодоров е роден на 02.07.1990г. в гр. Монтана. Висше юридическо образование получава във ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“. След това работи в адвокатска кантора, кредитна институция, а в момента е съдебен помощник във Върховния касационен съд – Гражданска колегия. Зачислен е като докторант със заповед № 628/28.03.2016г. към катедра „Частноправни науки“ в Юридическия факултет на УНСС. Като докторант е водил семинарни занятия по дисциплините „Основи на правото „ и „Вещно право“ във факултета. Изпълнил е успешно индивидуалния учебен план на обучение като задочен докторант. Положил е всички изискуеми изпити, а докторантският му минимум е положен с отличен успех. Автор е на значителен брой публикации.

Представен е научен труд в размер на 235 страници и библиографска справка. Обособени са увод ,три глави и заключение. Темата на дисертацията е избрана удачно, тъй като проблемите на съсобствеността са били във фокуса на нашето законодателство, правна наука и съдебна практика още от приемането на Закона за наследството от 1889г. и ЗИСС от 1904г. Като илюстрация на горното твърдение ще споменем факта, че в последните години в Софийския районен съд от общо 80 граждански състава 33 се занимаваха със съдебна делба – това безспорно е най-често срещаното съдебно производство и то е свързано със съсобствеността. Все в тази насока трябва да изтъкнем и големия брой тълкувателни решения на ОСКГ или ОСГТК, които бяха постановени през периода 2010-2020г. (1-2012-ОСГК; 5-2012-ОСГС;13-2012-ОСГК; и др. свързани със съсобствеността). Темата на дисертацията е добре формулирана в една конкретна област от материята – ползването на общата вещ. Трябва веднага да кажем, че авторът се е насочил към една не много изследвана област. Докато делбата на общата вещ е обект на няколко монографии и голям брой студии и статии, то ползването на общата вещ е стояло встрани от изследователските анализи – може би защото на съсобствеността се е гледало като на временно явление. Практиката опроверга това виждане, така че и от тази гледна точка авторът може да бъде поздравен за точния избор. Самата тема може да бъде определена както като класическа, така

и като актуална, тъй като съсобствеността винаги поставя и стари и нови проблеми. Целта на изследването е да се изясни договорът между съсобственици за разпределение на ползването на общата вещ и да се отграничи от други правни фигури. Този договор е специфичен, тъй като от една страна това е типичен договор на управление (договор без вещноправен ефект), но от друга страна участниците в него са съпритежатели на вещта. Затова авторът на стр.17 ясно подчертава, че страни по този договор са лица, които притежават качеството „съсобственик“. В определянето на спецификата на този договор и в отграничаването му от други договори на управление се състои основната задача на дисертационния труд. В такава последователност са подредени трите глави на изложението.

Глава първа е наименована „Общи въпроси на договора за разпределение на ползването между съсобственици“. Авторът приема, че по този договор има не една, а две престации. Първата е активна и тя се състои в предоставянето на фактическата власт върху разпределената реална част от общата вещ. Втората е пасивна и се състои в задължението да не се пречи на съсобствениците да ползват разпределената им част.

Глава втора е посветена на разграничението на договора за разпределение на ползването от други правни фигури. Подбрани са онези правни институти, които стоят най-близо да разглеждания договор – съдебната делба, ползването на семейното жилище при развод и др. Тук се прави и сравнителноправният преглед – разглежда се уредбата на този договор в други законодателства.

Глава трета разглежда специфични въпроси на договора за разпределение на ползването между съсобственици като тези за предаване на владение между съсобственици въз основа на договора, положението на частния правоприменник на страна по договора, заместване на участник в договора, отговорността по чл.49 и 50 от ЗЗД и др.

Използваната литература е достатъчна с оглед на целите на дисертацията. Цитирани са основни съчинения от българската правна книжнина, както и немалък брой чужди автори. Прави впечатление, че дисертантът се е насочил предимно към произведения, непосредствено свързани с темата на дисертацията и в по-малък обем към по-обща

съчинения. Иползвани са общо 125 източника на различни езици, сред които учебни курсове, монографии, студии и статии.

Получените от изследването научни резултати са впечатляващи. В глава първа, посветена на общите въпроси на договора за разпределение на ползването между съсобственици, дисертантът изяснява същността на изследвания договор. Посочват се основните му характеристики : той спада към ненаименуваните договори, за него няма изискуема от закона форма, това е консесуален договор, страните по него са съсобственици и има само облигационно действие. След това са разгледани съдържанието на договора, дължимата престация, разпределението на ползването и въобще различните въпроси, свързани със същността на договора, страните и останалите съществени елементи. Авторът се е стремял да постигне изчерпателност при характеризирането на договора и това е логично, защото така от една страна се дефинира същността на самия договор, а от друга се създават възможности за неговото отграничение от други договори. Отграничаването от други правни фигури, както и специфичните въпроси на самия договор, са предмет на останалите две глави. Трудът е съобразен и със своя научно-приложен характер: цитирани са много съдебни решения, а това го приближава до нуждите на практиката. При научния анализ е използван правно-догматичният метод. Основната задача, която авторът си е поставил – да се изясни същността на договора за разпределение на ползването – е изпълнена. Това е постигнато чрез внимателен анализ на нормативната уредба, проучената наша и чужда литература и разгледаната съдебна практика. При това дисертантът не се колебае да полемизира с някои решения на ВКС, каквото е р.175-2019, по гр.д.4660/2018г. I г.о. ВКС. Анализът на съдебната практика е конкретен, като се съпоставят отделните решения с позитивноправната уредба. В заключение може да се каже, че целта на дисертационния труд е постигната.

Дисертационният труд е пръв опит в нашата правна книжнина да се разгледа подробно договорът за разпределение на ползването между съсобствениците. Като съществени научни приноси на своя труд дисертантът е посочил следните: сравнителноправния анализ при изследването на договора; извършената съпоставка на договора с други правни фигури – договора за доброволна делба, договора за управление на общи части в жилищни комплекси от затворен тип, споразумението за ползването на семейно жилище след развода, договора за тайм-шеринг.

Като принос може да се отчете и разглеждането на същината на престацията по договора, както и действието на договора по отношение на частните правопримемници на страните. Тук защитаваната от автора теза трябва да се приеме, още повече, че този договор не се вписва. Принос е и разгледаната от дисертанта проблематика за отговорността по чл.49 и чл.50 ЗЗД при наличие на сключен договор за разпределение на ползването, както и становището за съдбата на плодовете, отделени от общата вещ, или отдаването под наем на вещта при наличие на посочения договор. Към приносите може да се отнесе предложението да се конвертира един договор за доброволна делба, поради неспазена форма или при невъзможен предмет, в договор за разпределение на ползването. Въпросът представлява ли такъв договор действие по мълчаливо приемане на наследството също може да се отчете като принос.

Предложените от автора приносни моменти в дисертацията са удачно подбрани. Въпросът за конверсията на договора за доброволна делба, при наличие на пороци в него, в договор за разпределение на ползването има и сериозна практическа стойност. По отношение на плодовете от общата вещ обаче договорът за разпределение на ползването трябва да предшества тяхното отделяне от вещта. В противен случай ще намери приложение поддържаното в р.1747-84-I, сб.57, становище, според което плодовете принадлежат на отделните съсобственици посредством факта на отделянето им, без да е необходимо изрично поискване по реда на чл.31 ал.2 ЗС.

Дисертантът е приложил значителен брой публикации, от които 13 са по темата на дисертацията. Те са отпечатани основно в специализирано списание с подчертана практическа насоченост. Отделен анализ на всяка една от тях едва ли е необходим. Темите на отделните статии са свързани със страните по договора за разпределение на ползването, с възможността за конверсия на договор за доброволна делба в договор за разпределение на ползването, със съпоставка между споразумението за ползването на семейното жилище при развод и посочения договор и др. Статиите са написани на ясен, разбираем език, за една по-широка аудитория и в тях авторът се стреми да даде отговор на редица въпроси, поставени от практиката. Тези статии са един добър анонс към по-големия труд, в който една част от тях са включени, и който като бъдеща публикация ще се приеме от значителна читателска аудитория предвид широкото разпространение на публикациите, поместени в едно четивно издание,

което се явява гаранция за възприемане на изложените тези от множество читатели.

Авторефератът е в размер на 24 страници. Той коректно следва изложението на дисертацията. В него е направена обща характеристика на труда, съобразно неговото съдържание, като авторът е посочил своите аргументи за необходимостта от това изследване и метода, чрез който то е извършено. Следва внимателен анализ на съдържанието на отделните глави. В края на автореферата са поместени приносите в дисертацията и са направени предложения *de lege ferenda*. Последните са осем и някои тях заслужават специално внимание, като например предложението договорът за разпределение на ползването да подлежи на вписване – едно удачно предложение, което обаче трябва да намери приложение само по отношение на недвижимите имоти. При това съгласно чл.3 от Пвп. договорът трябва да бъде сключен в писмена форма, с нотариална заверка на подписите. Приемливо е и предложението договорът за разпределение на ползването да може да се противопостави на частен правоприемник само ако е вписан. Въобще, идеята за вписване на договора за разпределение на ползването е много добра, особено ако се касае за недвижим имот. С този договор не се учредява вещно право, но се създава един траен режим на ползване на имота, на който трябва да бъде дадена гласност – чл.1 от Пвп. Известно е, че в един период (2014г.) на вписване подлежаха и предварителни договори с предмет недвижим имот. Ако обаче се приеме да се вписва договорът за разпределение на ползването трябва да се предвидят и норми от рода на чл. 237 ал.2 ЗЗД, които защитават съсобственика-ползвател на имота. Другите предложения също съдържат рационални идеи, но тяхното приемане може да се допусне при известни условия.

Към дисертационния труд могат да бъдат отправени и някои критични бележки. Авторът приема, че с договора за разпределение на ползването може да се направи уговорка да се предостави владение на тези части. Струва ми се, че това не отговаря на житейската логика. Обикновено онзи от съсобствениците, който установи владение на частите на останалите съсобственици, има намерение да придобие техните части по давност. Към такъв извод води и ТР №1/2012г. ОСГК. Освен това в глава втора можеше да намери място, в чисто научен аспект, учредяването на право на ползване на един от съделителите при съдебната делба, изм. на чл.288 ал.7 от ГПК ДВ бл.28/1983г.(отм.), защото това законово решение

стои твърде близо до разглежданата тема. В тази хипотеза правото на ползване се учредява със съдебен акт, а не по договорен път, но отново става дума за отношения между съсобственици и то за ползване както на реално определена площ, така и на сервизни помещения. Практическата стойност на един подобен анализ можеше да доведе до въпроса, дали това правило с определена социална насоченост бе основателно отменено.

Изложените бележки в никакъв случай не намаляват стойността на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направеното изложение убедено предлагам на Научното жури да присъди образователна и научна степен „доктор“ на задочен докторант Крум Ивайлов Тодоров за изготвения от него дисертационен труд „Договорът за разпределение на ползването между съсобственици на обща вещ“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право.

Рецензент:

проф.д-р В.Стоянов

